

Linkėjimai čia visomis progomis tie patys – laisvės ir namų

Kazimieros Kairiūkštytės-Galaunienės laišakai iš tremties (1953–1955)

Kazimiera Kairiūkštytė-Galaunienė (1924–2016) gimė ir užaugo Piliuonos kaime, netoli nuo Kauno. 1945–1950 m. ji studijavo Vilniaus universitete, priklausė pirmajai muziejinių laidai. 1952 m. gruodį buvo suimta ir tardoma kartu su jaunesne seserimi Janina Marijona, abi kaltinant bendradarbiavimu su partizanais. 1953 m. vasarį nuteista dvidešimt penkeriems metams lagerių ir penkeriems metams tremties. 1953 m. rugpjūtį Kazimiera išvežta į Archangelsko srities Jercevo lagerį (pašto dėžutė 233/019), kuriame buvo laikoma apie tūkstantis skirtingų tautybių moterų kalinių – pusė politinių, pusė kriminalinių. Politinės kalinės, ypač pradžioje, buvo varomos į sunkiausius darbus, jas lydėdavo ginkluoti sargybiniai su šunimis. Lageryje buvo apie devyniasdešimt lietuvių, daugiausia nuteistų už ryšius su partizanais ir antitarybinę veiklą. Iš tremties Kazimiera grįžo 1956 m. birželį, sesuo – mėnesiu anksčiau. Buvo priimta į M. K. Čiurlionio dailės muziejų mokslo darbuotoja. 1967 m. ištekėjo už profesoriaus Pauliaus Galaunės.

Kazimieros ir Pauliaus Galaunių namuose dažnai lankydavosi diplomatas Juozas Urbšys. Jis skatino Kazimierą rašyti tremties atsiminimus. Norėdama geriau atgaivinti praeitį, ji iš savo artimiausių adresačių susirinko Archangelsko laikų laiškus. Vėliau šio darbo eigą ji taip prisiminė: „Deja, jau turėjau sovietinio saugumo tardymų karčią patirtį, o okupacija tebesitęsė, nors šiek tiek ir sušvelnėjusi, greitai pajutau, kad save pastoviai kontroliuoju. <...> Greitai man toks rašymas nustojo bet kokio tikslo ir prasmės. Be to, iš jo dingo vidinis degimas, dvasinė įtampa, betarpiškumas, su kuriuo rašiau daugelį savo laiškų į Tėvynę.“¹ Po kurio laiko, kalbėdamiesi su vyru apie Aną Frank, kurios dienoraštį abu buvo skaitę, vėl prisiminė Kazimieros tremties laiškus. Matydamas, kad popierius pageltęs ir pablukęs, Galaunė patarė juos perrašyti, – tai ir buvo padaryta iki 1988 metų.

1 K. Galaunienės atsakymai į G. Šmitienės klausimus (2007 m. gruodis).

Lageryje buvo leidžiama parašyti tik du laiškus per mėnesį. Mažesnes bausmes turėjusios kriminalinės kalinės galėjo judėti už lagerio į įvairius darbus penkių kilometrų spinduliu. Į šį atstumą pateko Jercevo miestelis, turėjęs savo paštą. Susipažinusios su šiomis kalinėmis, lietuvės prašydavo jų išsiųsti nelegalius laiškus. Kokia jų dalis pasiekdavo adresatus, sunku pasakyti.

K. Kairiūkštytės-Galaunienės tremties archyve yra daugiau kaip keturi šimtai penkiasdešimt laiškų². Šimtas devyni rašyti jos pačios, penkiasdešimt du – sesers Janinos. Didesniąją dalį sudaro siųstieji į lagerį – tai namiškių ir giminaičių laišakai, taip pat arti šimto laiškų, rašytų bendro likimo draugių, grįžusių į namus anksčiau.

Pirmą kartą praveriant šį archyvą, skelbiami devyni K. Kairiūkštytės-Galaunienės laišakai namiškiams ir giminaičiams³. Dažniausiai pasirašyti taip, kaip buvo vadinta savųjų: Kazitė. Tai laišakai, išsaugoję gyvą buvusį laiką, juos rašiusiosios „vidinį degimą“ ir „dvasinę įtampą“. Be asmeninės patirties, laiškuose daug bendro kasdienio gyvenimo detalių, kartu gyvenusių keturiasdešimties moterų nuotaikų, švenčių akimirkų. Atsiskleidžia gyvenimas, kai laišakai tampa vieninteliu saitų su pasauliu, kai skaudžiausiai suvokiama, kokia geidžiama yra laisvė ir kokie artimi yra savieji.

Iš Vilniaus kalinių perkėlimo punkto T. Kosciuškos gatvėje (čia Kazimiera praleido apie tris mėnesius) rašytuose laiškuose, norint nusiųsti žinią apie save, bet vengiant kalbėti atvirai, pasakojama lyg apie gyvenimą bendrabutyje, nepamirint įkalinimo. Ir pirmaisiais tremties metais apie savo nelaisvę kalbama vis dar atsargiai, tik pirmąją žodžio raide išsakant savo troškimą: „gražink mums, Viešpatie, l...“ Tačiau vėliau, nuo 1954-ųjų pabaigos, jis prasiveržia ne kartą suaugusia, nedalia fraze – „laisvės ir namų!“ Vienaime laiške Kazimiera rašo: „Rimtoje ir sukauptoje nuotaikoje sėdome prie stalo, laužėme kūčių plotkeles, atsiųstas iš įvairių mūsų Tėvynės kampelių, ir tarėme viena kitai tuos pačius linkėjimus, kurie čia mums visokiomis progomis tie patys – tai – laisvės ir namų!“ (1955.I.1). Skelbiami laišakai – tai širdies dokumentas ne tik todėl, kad kalbama iš patirties gilumos, bet ir dėl to, kad jų pasakojimą keičia noras neskaudinti artimųjų, taip pat baimė savo laišku jiems pakenkti. Bet net ir saugant savuosius prasiveria gili laisvės netekimo žaizda. Žaizda, kuri dar ilgai neužsivėrė. 2006 m. savo užrašuose K. Kairiūkštytė-Galaunienė parašė: „Atgavus Tėvynei laisvę, liovėsi ir laikas nuo laiko besikartoję sapnai, jog mane vėl grąžina į lagerį ligi galo išbūti teismo paskirtą laiką...“

Giedrė Šmitienė

2 Laiškai saugomi Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. ir P. Galaunių namų archyve.

3 Laiškus rengiant spaudai ištaisytos kelios atsitiktinės rašybos bei skyrybos klaidos; laužtiniuose skliaustuose ir išnašose – parengėjos paaiškinimai.

1953.X.11

Mielas [Tėveli]¹,

Sekmadienio rytas. Šiandien pas mus poilsio diena. Taip gera. Ilgai miegojom. Pusryčius valgiau pas vieną dzūkutę. Ji vakar gavo siuntinuką, tai šiandien vaišinomės dzūkiškom gėrybėm: sviestu, džiovintu sūriu, svogūnais. Puikios tos lietuviškos gėrybės!.. Dabar vienos pinas kasas, kitos jau kažkelintą kartą skaito vakar gautus laiškučius, trečios rašo. Paskui bus bendra malda. Per ją prisimename Tėvynę, savuosius. Prašome Aukščiausiojo palaimos Jiems, prašome, kad leistų mums juos greičiau išvysti. Prašome kantrybės ir stiprybės savuose darbuose, savajame gyvenime.

Čia gyvenam beveik visos lietuvis kartu. Nemažas mūsų pulkelis. Visas mus jungia savojo krašto meilė ir Jo ilgesys. Dabartinės mano draugės beveik visos iš kaimelio. Iš mano aplinkos tėra tik viena ponia². Labai geras žmogus. Su ja kartu dirbu, kartu miegu, kartu ir mūsų ūkelį tvarkom. Tik dabar ji šiek tiek sirguliuoja ir guli ligoninėje. Labai būtų skaudu, jei mus perskirtų. Nors ir geros tos kaimelio mergaitės, tačiau vienai jų tarpe visgi labai nyku būtų. Gal to nykumo tiek nejausčiau, jei galėčiau skaityti, tačiau pakol kas šitam dar neturiu laiko. Šiuo metu skubam nuimti ir sutvarkyti nuo laukų visas gėrybes, tat tegrįžtam tik temstant. O kol nusivalom, nusiprausiam rudens purvynėlius, kol pavakarieniaujam ir 9-ta, 10-ta – laikas miegoti, nes rytais keliam gana anksti.

O visgi savojo darbo labai ilgu. Labai ilgu savųjų knygų. Taip nesinori atsilikti. Tačiau žiemą gal bus daugiau laiko. Sako, kad tada anksčiau baigia darbą. Tat gal galėsiu nors po pusvalandį paskaityti.

Tai šitaip bėga mūsų dienos. Nuo trečiadienio ligi šeštadienio – tų dienų, kuriomis čia atveža paštą. Ir kiek tų dienų vakarais nubyra čia džiaugsmo, liūdesio, ilgesio ašarų, beskaitant savųjų laiškus!.. Tik tie laišakai ir yra čia visas gyvenimas, džiaugsmas, didžiausi įspūdžiai.

Jūsų rašytus laiškučius, atrodo, gaunu visus. Ačiū Dievui, kad Jūs ten sveiki. Labai džiaugiuosi, kad Tėtukas ne vienas, kad patenkintas naujomis gyventojomis. Kad tik Vytelis greičiau grįžtų³. Nors vieną iš vaikų turėtų. Juk šito niekas, net patys geriausi žmonės nepakeis. Tiek Tėveliui ten, tiek mums čia. Ir kaip džiaugčiausi, jei

1 Žodis neįskaitomas dėl pažeisto popieriaus. Kreipinys nustatytas pagal voką – jis adresuotas Juozui Kairiūkščiui, Kazimieros tėvui.

2 Kalbama apie Stasę Balčiūnienę – pedagogę, istorikę. Su ja Kazimiera susitiko T. Kosciuškos gatvėje buvusiam kalinių perkėlimo punkte. Išsikalbėjusios, kad Balčiūnienė pažįsta Kazimieros dėdę Balį Garmų, artimai susidraugavo.

3 Vytautas Kairiūkštis (1929–2007), Kazimieros brolis, tuo metu tarnavo sovietinėje armijoje Murmanske, Archangelsko srityje.

būčiau drauge su Janute⁴. O tokių laimingų pas mus yra. Tik mus kažkodėl išskyrė. Ką gi darysi. Susitiksime juk savuos namuos. Tikiu tuo šventai. Bet ir kuo kitu čia gyvensi, jei ne tuo tikėjimu?.. Kad tik Jus visus grįžę rastume sveikus.

Parašykite man daugiau apie Vytelį. Taip jo pasiilgau. Be galo dėkoju savo Namieškiams už siuntinukus, laiškučius, visą rūpestį. Ar Jonutė⁵ mano laišką gavo? Prie progos parašysiu ir Arūnėliui⁶. Šiaip daugiausia Jums. Stipriai stipriai visus bučiuoju.

Jūsų Kazytė

1953.XII.6

Mylimas mano Tėveli ir Brolužėli,

Šiandien pas mus poilsio diena. Laukiau, kol ateis naktis, kol nutils mūsų grinčutėje triukšmas, kol galėsiu niekieno netrukdoma susikaupti ir parašyti Jums laiškutį. Man taip norėtusi ši kartą pasakyti Jums ką nors be galo gero, ramaus. Man norėtusi, kad šis laiškutis atneštų kūčių vakarui, šventėms paguodos ir ramybės dvasią mūsų brangion, gimton pastogėn, mūsų artimųjų širdims. Jaučiu, kad tą vakarą mes ypatingai pajusim vieni kitų ilgesį ir tuštumą. Todėl turėkim stiprybės išgyventi ramiai tą jausmą. Išgyvenkim jį taip, kaip kadaise, būdami dar visi kartu, išgyvendavom skaidrų, saulėtą džiaugsmą, kaip paskui išgyvenom skausmą, kai prie kūčių stalo amžiams viena vieta liko tuščia⁷. Dabar dar dvi vietos ištuštėję. Tik dabar laikinai. Sugrįšim. Sugrįšim, kaip paukščiai pavasarį kad grįžta į savąjį lizdą. Ir kiek tada bus džiaugsmo!..

Visuomet, kada tik aš Jūsų pasiilgstu, kada man būva ko nors sunku – aš svajoju apie sugrįžimą ir jo beribį džiaugsmą. Ir prieš tą šviesią svajonę man blanksta dabarties šešėliai.

Bet visa tai – jausminė pusė. Dar stipresnė protinė pusė. Aš daug turiu tvirtų ir stiprių minčių, kuriomis guodžiu ne tik save, bet kuriomis taip pat ir Jus galėčiau paguosti. Tačiau tam per mažas šis mano popierėlis... Pakartosiu tik vieną, Jums jau sakytą mintį, kad į gyvenimą reikia žiūrėti plačiai ir giliai. Žiūrėti į jį ne savo asmeninio gyvenimo ir savo artimųjų mastu, bet žmogiškosios dalios mastu, mūsų

4 Janina Marijona Kairiūkštytė (1929–1986), Kazimieros sesuo, buvo nuteista pagal 58 straipsnį, kalinta Puksoozersko lageryje, Plesetsko rajone, Archangelsko srityje. Iš lagerio paleista 1956 m. gegužės mėnesį.

5 Jonė Petkevičiūtė-Garmuvienė (1924) – Kazimieros dėdienė, jos motinos brolio Balio Garmaus (1919–2006) žmona, gydytoja.

6 Arūnas Garmus (1944) – Kazimieros dėdės Povilo ir dėdienės Olgos sūnus. Bijodama pakenkti artimiesiems, susirašinėjimo pradžioje Kazimiera laiškus adresuodavo jų mažamečiams vaikams.

7 Kalbama apie anksti mirusią motiną Ievą Garmutę-Kairiūkštienę (1900–1947).

amžiaus mastu. Tada ir visa tai, ką mes dabar išgyvenam, įgauna savo vietą, darosi suprantama, lengva ir pernešama.

Tad su ramia, Dievo valiai paklususia širdim eikim prie kūčių stalo, laužkim plotkelę ir tieskim mintyse ją vieni kitiems, linkėdami stiprybės, sveikatos ir šviesios vilties vėl visiems drauge susirinkti savajame lizde!

Nuoširdžiausi šventiniai sveikinimai Jums ir visiems Namiškiams! Šį mėnesį turbūt jau daugiau neparašysiu, nes kitą laiškutį rašysiu Janutei. Esu sveika, manimi nesirūpinkite, tik be galo lauksiu Jūsų laiško. Rūpi Jūsų sveikata ir Vytelio sugrįžimas. Bučiuoju

Jūsų Kazitė

1954.IV.18

Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus, –
Ten pradžiugs krūtinė, atgaivins jausmus...

Brangios Šeimynėlės⁸,

Tai buvo pirmoji daina, kuri šiandien po septynių savaitių tylėjimo spontaniškai išsiveržė iš pusšimčio krūtinių susėdus prie Velykinio stalo. Ir jauti, kad veltui bandai nuraminti, apgauti savąją širdį, įsikalbėdama, jog negalėtum tikrai jaustis laiminga, jei viena stebuklu grįžtum į savąją pastogę. Vis, rodos, vaidentūsi paliktųjų ir savo pačios išgyventas skausmas. Tačiau ar bus kada mūsų žemėje, kad visi kartu liūdėtų, kad visi kartu džiaugtųsi?!.. Niekada. Ir, rodos, jei kas nuneštų dabar pas savuosius – ir kaip dar džiaugtumeis, kaip mokėtum po tokio baisaus išsiskyrimo vertinti taip mylimų žmonių, savosios pastogės nuotaiką. Rodos, gertum iš tos brangios taurės to saldaus gėrimo po mažytį, mažytį lašą, kad pajustum jo skonį, kad dar kartą gyvenime netektų gailėtis, jog tos šviesios valandos per daug greitai, per daug lengvai buvo praleistos...

Tat jau Velykų vidudienis. Ryto bendra malda, bendras stalas praėjo tokioje sukauptoje, tokioje kilnioje nuotaikoje. Ach, kad kas iš Ten būtų galėjęs visa tai pamatyti!.. Kad būtų galėjęs pamatyti tuos ašarotus veidus, išgirsti tą prašymą į Aukščiausiąjį – gražink mums, Viešpatie, l... [laisvę], bet teesie Tavo valia, o ne mūsų...

Taip, Viešpatie, teesie Tavo valia, bet ne mano – tik šitas vienas ir tepadedu nešti tą atsiskyrimą, ramia širdimi laukti rytojaus nežinios. Tačiau vieno ko teprašau Aukščiausiojo – tai, kad sergėtų savuosius. Man atrodo, kad negalėčiau pergyventi, jei grįžusi nerasciau Tėtuko ar ko nors kito iš taip mylimų Namiškių. Ir jei būtų

8 Laiškas skirtas dėdžių Kazio ir Povilo Garmų šeimoms, gyvenusioms Vilniuje viename bute. Studijuodama, o vėliau ir dirbdama Kazimiera iki tremties gyveno kartu su jais.

kam nors iš jų lemta nelaimė – tekrinta ji ant manosios galvos, tik juos teaplenkia. Tik šito vieno Jo teprašau visa širdimi, tik šito vieno Jo temeldžiu.

Tat dar kartą visiems nuoširdūs sveikinimai ir linkėjimai. Mintimis ir širdimi visuomet su Jumis.

K.

1954.VII.5

Mylimi mano Namiškiai⁹,

Šį mėnesį Jums dar nerašiau jokio laiškučio. Su tuo laiku bėda. Darbymetė, šienapjūtė, pailgintos darbo valandos. O be to, kurį laiką ir karščiai labai dideli buvo. Dėl karščių tai gal ir nereiktų skųstis, bet kad čia labai daug bimbaly. [Išsitrynusi eilutė] nes taip aptūps, kad ir pirštui vietos nebus uždėti. Tad teko namuose ir darbe nusivilkti mūsų juodąsias darbines sukutes ir užsitraukti savo šviesiausius rūbelius. Dabar jau trečia diena, kai atvėso šiek tiek, tat ir tų biauurybių mažiau. Tačiau uodų dar iki valių valiai. Nieko jie nebijo čia – nei žibalu, nei žuvies taukais, nei kitais panašios rūšies kvėpalais išteptų rankų ar kojų. Apėdė jie mus jau užtenkamai. Ypač spartuoles darbe. Aš iš lėtesniųjų – spėju nusibaidyti. Pagaliau kur skubėti, ko skubėti – prieš akis ar taip, ar taip laiko marios. Brolelis sako, kad sesytė skubėjimu nori išsiveržti laisvėn. Labai abejoju, ar grįš ji anksčiau už mane. Pinigas? Na taip, gal toj vietoj iš Namiškių nereiktų imti. Bet argi čia Amerikon atvažiuom? Pagaliau ir tos jėgos ribotos. Geriau telieka valandėlei energijos paskaityti nors puslapiui knygos. Tada bent žinau, kad tai tikrai man, kad tai ateičiai. O ja tikėjimas vis didėja. Be to, dar yra ir daug kitų motyvėlių, kurie verčia į viską žiūrėti pasyviai, kurie bet kokį stengimąsi darbe daro koptų. Papasakosiu kada.

Tai tiek apie tai.

Labai laukiau laiškučio. Buvau tikra, kad p. B.¹⁰ atveš jį man. Neatvežė. Skaustelėjo širdelę, bet šiandien gavau Vytuko¹¹ laiškutį paštu, tat ir vėl ramiau. Ką gi padarysi, kad mes čia tokie jautrūs su tais laiškučiais. Aš į namučius pereitą mėnesį nemažai parašiau broleliui, Jonutei¹², Julytei¹³, p. Mich.¹⁴ Turbūt gavo? Neparašiau

9 Laiškas skirtas tuo metu kartu gyvenusioms dėdžių Kazio ir Povilo Garmų šeimoms.

10 Žr. 5 išnašą.

11 Žr. 6 išnašą.

12 Žr. 8 išnašą.

13 Julija Garmuvienė (1923–2003) – Kazimieros dėdienė, vyriausiojo mamos brolio Kazio žmona, farmakologė. Kazys Garmus (1904–1976), Kazimieros krikštatėvis, „podžiukas“; buvo baigęs du universiteto fakultetus – matematiką ir teisę, padėjęs mokslų siekti jaunesniems broliams, taip pat ir Kazimierai.

14 Mikalina Glemžaitė (1891–1985) – pedagogė, kraštotyrininkė, muziejininkė. 1941 m. išvežta į Sibirą, 1946 m. kraštiečio akademiko Juozo Matulio ir kitų pastangomis grąžinta į Lietuvą.

tik Olgutei¹⁵. O jai labai noriu atsakyti į tą Jos tokį gerą, šiltą, šiltą laiškutį. Kai jį skaitau, man vis rodo, kad šalia manęs stovi mano Mamytė ir glosto mane, glosto... Pasirodo, kad žmogų nei amžius, nei vargas šiuo atžvilgiu negali užgrūdinti. Vis nori savųjų šilimos, vis sunku be jų artumo.

Ką gi dar apie save? Tiesa, jau daugiau kaip mėnuo, kai į mūsų grupelę perėjo dirbti viena ponija¹⁶. Nelietuvė. Labai ir labai kultūringa, labai ir labai gili moteris. Labai brangi ir maloni man čia jos draugystė.

Čia įdedu trejetą popierėlių¹⁷ iš savo aplinkos. Gal ir įdomu bus. Tik paskui reikia juos kur giliau padėti ar sudeginti, kad nesimėtytų. Mums tokiais dalykais čia neleidžiama užsiimti. Bet neiškenčiau neišbandžiusi savų „gabumų“.

Brolelis rašo, kad žada man greit išsiųsti siuntinuką. Aš šį mėnesį tokį turtingą jau gavau, taip kad antro jau tikrai nelaukiu. Tikėkit, man visko per akis. Net ir išlepau ir ne visuomet einu į valgyklą pusrytėlių, ne visuomet pietų metu valgau sriubutę ar košytę. Taip kad ir Brolelis, ir kiti Namiškiai tenesirūpina, tenesijaudina, jei kurį tarpelį į šiaurę ir nenuvažiuos dėžutės.

Tat tiek šiam kartui. Greit parašysiu į kaimelį. Visiems visiems Namiškiams daug linkėjimų. Visus labai mylinti, labai pasiilgusi

– K.

1954.VIII.8

Mylima mano Dėdieniuke¹⁸,

pagaliau ir su Jumis viena pabūsiu valandėlę. Jau visa vasarėlė Jums nerašiau, o iš Jūsų gavau jau kelis tokius gerus, tokius mielus man laiškučius. Ne vieną kartą juos skaitau. Kai ilgesnį laiką pašto dienos būva tuščios, kai širdelė labai savųjų pasiilgsta ar taip ko jai liūdna ir nyku pasidaro, tuomet pasiimu Namiškių laiškučių pundelį, pavartau, paskaitau juos ir vėl nurimstu. Pajuntu arti, arti, beveik čia pat savuosius, pajuntu jų meilę ir jautrų rūpestingumą, pajuntu tą tvirtą ryšį, kuris mane jungia su Jais – ir vėl viskas įgauna prasmę, viskas darosi lengva ir pernešama.

Šiandien man liūdnos metinės. Lygiai prieš metus šią valandą jau dundėjo Tėvynės laukais traukinys, nešdamas mus į nežinią... Lūpos tyliai šnabždėjo maldos žodžius, protarpiais tyliai, liūdnai suskambėdavo mūsų dainelė:

.....

15 Olga Garmuvienė (1913–1991) – Kazimieros dėdienė, motinos brolio Povilo žmona, mokytoja.

16 Veikiausiai kalbama apie žydę Mariją Barkauskienę. K. Galaunienė abejojo, ar tai buvo tikrasis jos vardas, bet oficialiai ji taip save vadino. Barkauskienė buvo prasitarusi, kad norinti išvykti į Izraelį. Kažkokie tarpininkai už atitinkamą atlyginimą pažadėjo jos norą įvykdyti. Tačiau užuot įsodinta į lėktuvą buvo areštuota ir po teismo atsidūrė lageryje.

17 Laiške buvę įdėti trys lagerio piešiniai neišliko.

18 Laiškas skirtas O. Garmuvienei; žr. 18 išnašą.

„Sudie, Tėvyne mano brangi,
 Sudie, sudie gal amžinai.
 Kada į Tėviškę sugrįšiu,
 Tik Tu, Dievuli, težinai...“

Sunkios tai buvo valandos ir dienos. Bet negalvokit – nesiskųsti, ne graudinti, ne skaudinti Jus norėdama tai rašau: juk tos dienos praeityje likę ir apie jas galima jau ramiai kalbėti. Taip pat ramiai, kad kaip ir apie šviesų džiaugsmą, ramią laimę, Ten buvusią kadaise.

Taigi, labai sunku buvo. Labai sunkios ir čia buvo pirmosios dienos. Savijauta buvo tokia, kaip į duobę nuleisto, bet dar neužkasto gyvo žmogaus. Ir daugiau beveik kaip pusės metų reikėjo, kol atsigavau iš tų visų įspūdžių, kol suradau jiems jų vietą ir laiką. Prisimenu, kai pradėjom gauti laiškučius, mano draugėms jų namiškiei parašydavo apie vestuves, apie kitokias pramogėles, atsiųsdavo nuotraukėlių. Klausydavaus tų laiškučių, žiūrėdavau tas nuotraukėles ir niekaip negalėdavau suprasti, kaip gali žmonės linksmintis, kaip gali džiaugtis, kaip gali kurti gyvenimą, jei stovi čia pat prie bedugnės, iš kurios tesklinda tik dejonės...

Šiandien jau negalvoju taip. Šiandien suprantu, kad gyvenimas – tai kaip srauni upės srovė, kuri lygiai greitai, lygiai linksmi veržiasi ir pro gražiausius slėnius, ir pro aukščiausius, klaikiausius skardžius. Ir nėra mūsų žemėje jėgos, kuri ją sustabdytų, kuri priverstų aptilti ir bent trumpai valandėlei susimąstyti nulenkiant galvą prieš žmogiškąjį skausmą...

Taigi, ir dar viena vasara praeina. Mūsų krašte jau beveik ir praėjo. Trumpa, labai trumpa ji buvo. Ir vėl padangė apsiklojo pilkais, lietingais debesimis, ir vėl šalti vėjai plėšo medžių šakas. Ir vėl prieš akis tas niūrus ruduo, paskui tyli, kurčia žiema. O taip laukiau pavasario, vasaros. Pirmosios jų apraiškos, rodos, pranašavo kažką šviesaus, gero. Tik viltys tos ir svajos ir vėl neišsipildė. Bet jau pripratom laukti, pripratom nusivilti. Dievo valia.

O mes čia jau antras mėnuo šienaujame pievas. Nusibodo. Vis vėlai grįžtam, nėra laiko nei paskaityti, kartais net ir su laiškučiais saviesiems sunkiau. Tačiau pavargusi taip jau labai nesijaučiu. Aplinkui miškai, žolyčių, gražių gėlyčių kvapas, tai žemuo-gėlės, tai juodieji serbentai ar bruknės paįvairina tą pilkąjį darbą, ir dienos greitai bėga. O tai juk ir svarbiausia.

O Jums kaip baigėsi atostogos? Vytelis rašė, tiesa, ir Jūs pati, kad paskutiniu laiku labai orai sugedo. Gaila. Juk kaimely geras, gražus oras – tai viskas. Reikėjo, labai reikėjo Jums poilsio. Jonutė¹⁹ pasakojo, kaip Jūs buvote išvargusi. Prie šito nuovargio

19 Dėdienė Jonė Petkevičiūtė-Garmuvienė buvo atvykusi į lagerį aplankyti Kazimieros. Apsistojo prie lagerio vartų buvusiam apsaugos namelyje, kuriame buvo kambarėlis atvykstantiems aplankyti. Sargybinis atvesdavo kalines susitikimui į šį kambarėlį ir po kurio laiko vėl grąžindavo

juk ir aš didžia dalimi prisidėjau... Daug, vai daug už ką aš Jums esu dėkinga, už ką Jums visą gyvenimą liksiu skolinga.

Jau labai vėlu. Reikia eiti miegoti. Labai lauksiu Jūsų laiškelių. Rašykite man visuomet, jei tik galite, ir viską, viską. Viskas man įdomu, viskas rūpi, viską giliai savoį širdelėj atjaučiu.

P. Sam.²⁰ labai padėkokite už Jos nuoširdumą. Kada nors truputį vėliau pasi-stengsiu per Jumi pati jai kelis žodelius parašyti. Paskutiniam laiškutyje į kaimelį buvau užsiminusi, kad gal ir neblogai būtų, jei koks rubliukas pakliūtų į dėžutę, tačiau kad nors ir silpnas iš manęs darbininkas, bet už šienapjūtę, atrodo, kad ir aš gausiu kelis rubliukus. Taip kad ir vėl saviems reikaliukams turėsiu kurį laiką. Dėl to neskriauskite savęs ir pinigų nesiųskite. Juk dabar ruduo, reikia atsargėlių žie-mai ir su pinigūčiais Jums ten nelengva. Lauksiu tik lietuvių k. gramatikos ir kokios nors vokiškos knygutės, nes šienapjūtei pasibaigus ir vėl galėsiu skaityti. Bučiuoju visus stipriai, stipriai. Jūsų K.

1954.IX.19

Brangūs Namiškiai²¹,

Nors ir sekmadienio vakaras, bet pas mus darbymetė. Bent penkios apsidė stala išsiuvinėja tinklelius, kitos taisosi austi juosta. Ruošiam dovaną vienam mūsų visų labai gerbiamam asmeniui²². Tam pačiam, iš kurio gavusi įdaviau Jums dovanėlę. Tik kad truputį per vėlai sugalvojom, o laiko labai nedaug, tat ir reikia dabar nertis iš kailio. Vakarauijam kiekvieną dieną iki 12–1 val., atidedam net ir saviems laiškeliu parašyti, kad tik tinklelio daugiau išsiūti, kad tik kokia žvaigždute daugiau

.....

į „zoną“. K. Galaunienė prisiminė: „Kiek valandų mudvi bendravome, jau neatsimenu. Kitą dieną (manau, kad nelegaliai) mano viešnia atėjo į kokią tai daržinę ar tvartą, kuriame dirbome čia pat už lagerio zonos. Mūsų mergaitės – lietuvaitės kalinės, drauge čia dirbusios, sudarė sąlygas mudviem pasikalbėti“ (iš K. Galaunienės atsakymų į G. Šmitienės klausimus, 2007 m. gruodis).

20 Elena Samaniūtė (Otremskienė, Otrėbska) (1910–1982) – mokytoja, kalbininkė, Kazimierai studijuojant Vilniaus universitete dėščiusi lenkų kalbą. Jos pomėgis buvęs juostų ir juostelių audimas. Apie 1955 metus ji ištekėjo už lenkų lituanisto, prof. Jano Otrėbskio ir išvyko į Poznanę (iš K. Galaunienės atsakymų į G. Šmitienės klausimus, 2007 m. gruodis).

Dėdienė Kazimierai atsiuntė šimtą rublių iš dviejų šimtų, kuriuos atnešė E. Samaniūtė. Gavusi daugiau kaip keturis tūkstančius už juosta, dalį pinigų paskyrė Kazimierai. Samaniūtė Olgos prašė nesakyti nuo ko jie, bet ši įtikino, kad geriau žinoti žmones, kurie myli ir atsistema (O. Garmuvienės laiškas K. Kairiūkštytei, 1954.VII.7).

21 Rašoma į gimtuosius namus Piliuonoje, pirmiausia – tėvui ir broliui.

22 Minima dovana – tai kamža vyrų lageryje kalėjusiam kunigui Pranciškui Ščepavičiui (1918–2008). Kalėdų, Velykų švenčių progomis kunigas per rankas perduodavo dvasią stiprinančių, guodžiančių laiškų (iš K. Galaunienės atsakymų į G. Šmitienės klausimus, 2007 m. gruodis).

išsiuvinėti. Bet šią savaitę, atrodo, siuvinėjimus baigsime ir antrajai tepaliks tik pats rūbo pasiuvimas

Net ir rašyti trukdo. Vis tariasi, vis ginčijasi, kiek juostelės raštui reikia imti siūlų ir verti juos į nyteles ar ne. Kiekviena vis su savo nuomone, su savo patarimu. Mat dovana ir sveikinimai bus bendrai nuo mūsų visų čia esančių, tat visoms ir norisi, kad viskas tik gražiai, tik kaip reikiant išeitų.

Taigi, bedirbant laikas, dienos labai greitai bėga. Rodos, ką tik buvo pirmadienis, o šiandien jau sekmadienis. Tik negerai, tik truputį liūdna, kad negaunu laiškų čią kelintas kartas. Visko prigalvoju. Ypač senai gavau iš Vilniaus. Jonutė²³ rašė, kad ten yra jiems kai kurių sunkumų. Tat rūpi, kaip susitvarkys. Bet gal rytoj gausiu.

Nesenai gavau Janutės²⁴ laišką. Rašytas Žolinės proga. Labai apsidžiaugiau. Tai pirmas laiškutis, kuris iš čia pasiekė mane. Pats laiškelis geras, ramus. Iš namų man rašė, kad ji dalyvauja saviveikloje ir taip jau visur darbuose labai stengiasi. Tat man vis rūpėjo, kad visa tai nepakenktų jos sveikatai, ir norėjosi, kad ji daugiau sėdėtų savo kampelelyje, geriau toje vietoje paskaitydama ką nors ar rankdarbėlį pasiuvinėdama. Keletą kartų aš jai pati rašiau apie tai, tik nežinau, ar tie laiškėliai pasiekė ją. Bet iš jos laiškūčio atrodo, kad ji tinkamai ten tvarkosi. Reiks ir vėl jai kada pabandyti parašyti, tuo tarpu Jūs rašydami padėkokite nuo manęs už laiškutį, perduokite daug daug linkėjimų.

Pas mus jau prasideda rudenėlis kaip reikiant. Jau antra savaitė lyja beveik kiekvieną dieną. Dėl to ir purvynėliai nemaži. Tačiau šiomet jie man visai nebaisūs: turiu gerus batus. Kojos visą laiką sausos, šiltos. Ir kai parėję iš darbo kitos plauna balutėse ir batus, ir kojines, ir kelnes – aš tik perbrendu per balą ir švari. Mūsų sąlygose guminiai batai labai daug sveikatos užvaduoja, daug laiko sutaupo.

Darbai šį rudenėlį mums lengvi pasitaikė. Rugsėjo pradžioje savaitę dar pio-vėme šienelį, o paskui visą laiką pastogėje perrinkinėjome bulves. Kasti teko tik vieną dieną – šiandien, o rytoj ir vėl perrinkinėti eisim. Taip kad nesirūpinkite, nenuvargstu.

Dabar prašymėlis Broleliui. Vytautėli, gal tu man galėtum atsiųsti banderole ligi pusei spalio kokią nors vieną knygą iš Žemaitės, Biliūno ar Vaižganto raštų. Ji ne man reikalinga, bet vienai iš mūsų mergaičių. Nori kam tai padovanoti ir prašo, kad aš jai padaryčiau šią paslaugą. Žinai, Broliuk, man labai sunku Tave šito prašyti, nes žinau, kad Jums ten savų rūpesčių ir visokių klapatų iki kaklo. Tačiau atsakyti šiuo atveju man irgi buvo labai sunku. Taip kartais jau būva. Šiaip, man pačiai šiuo tarpu ničnieko nereikia – nei iš maisto, nei iš rūbėlių.

Bučiuoju Judu labai, labai stipriai ir laukiu laiškūčio. Kaip Vytelis susitvarkė? Linkėjimų visiems Namiškiams.

Jūsų Kazite

.....
23 Žr. 8 ir 22 išnašas.

24 Žr. 7 išnašą.

[Laiško pradžioje, kairėje pusėje, prisegta džiovinta žydinčio augalo šakelė.]
1954.XII.12

Mylimas Tėveli, mylimas Brolužėli,

Ir vėl ant slenkščio jau kitos Kalėdos. Pernai, laužydamos šiaurėje kūčių plotkelę prie bendro, lietuviško stalo, linkėjome viena kitai laisvės ir namų. Pernykščių linkėjimų dalis jau išsipildė. Jau nemaža savo draugių išlydėjome į namus, jau nemaža kas iš mūsų švęs šias šventes savoje pastogėje. Tačiau dar daug jų ir šiaurėje. Tat šiemet, jaučiu, ir vėl čia kartosis pernykščiai linkėjimai. Tik linkėjimai jau pagrįsti gyvu tikėjimu ir viltimi.

Tikiu ir aš, kad šios šventės – paskutinės to skaudaus atsiskyrimo. Tikiu, kad sekančiais metais susirinksim ir vėl visi į savo brangiąją, gimtąją pastogę, prie savo mylimo Tėvelio...

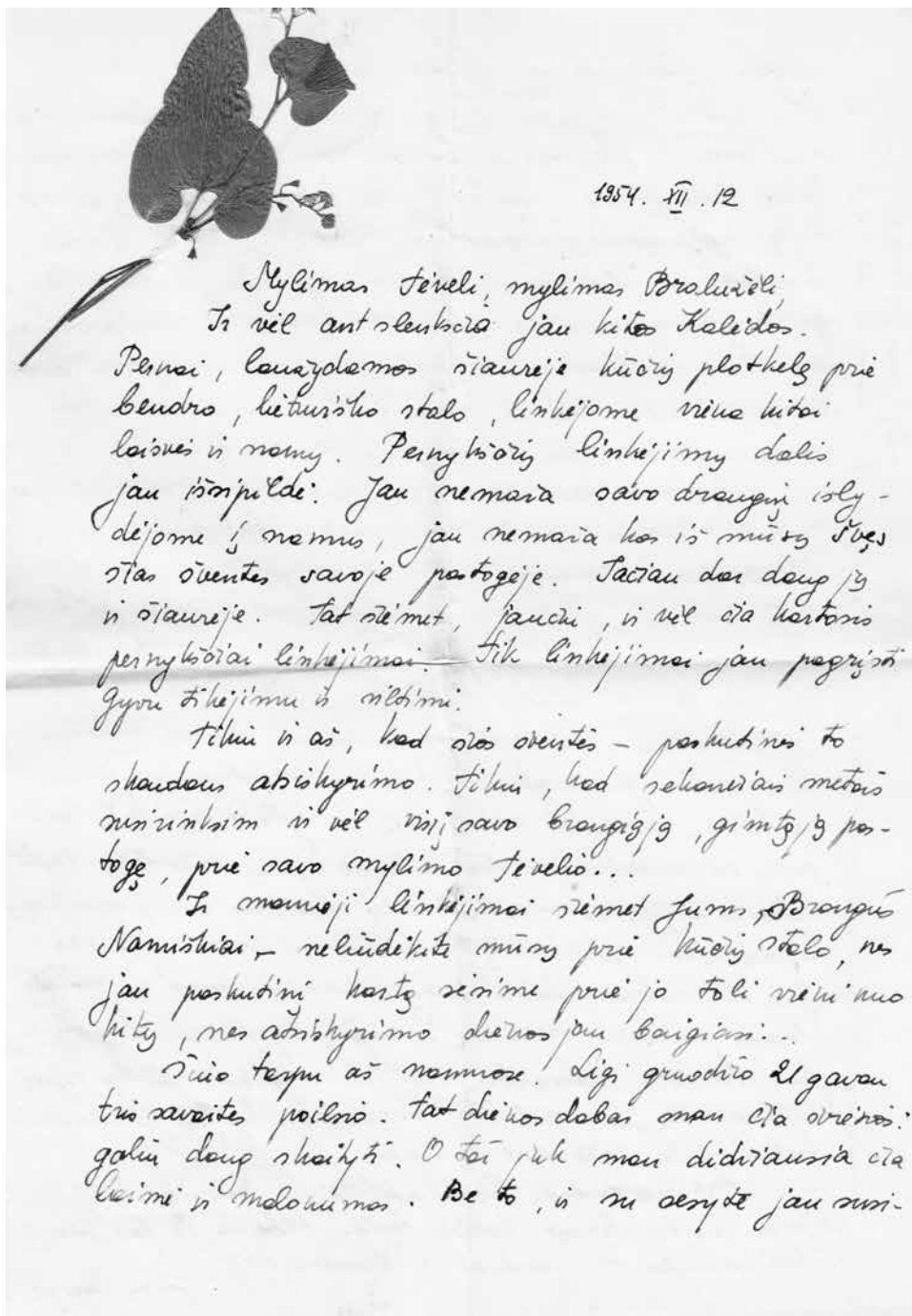
Ir manieji linkėjimai šiemet Jums, Brangūs Namiškiai, – neliūdėkite mūsų prie kūčių stalo, nes jau paskutinį kartą sėsime prie jo toli vieni nuo kitų, nes atsiskyrimo dienos jau baigiasi...

Šiuo tarpu aš namuose. Ligi gruodžio 21 gavau tris savaites poilsio. Tat dienos dabar man čia šviesios: galiu daug skaityti. O tai juk man didžiausia čia laimė ir malonumas. Be to, ir su sesyte jau susirišau, jau dažnai gaunu iš jos laiškėlius, tat ir šitas labai mane džiugina, ne taip rūpi. Galutinei laimei tetruksta tik, kad ją pas mus atvežtų. P. B.[alčiūnienei] išvažiavus, lovelė šalia manęs dar vis tuščia, tat galėčiau į ją savo sesytę pasiguldyti. Nejausčiau tuomet, rodos, tiek ir to atsiskyrimo. Bet dar labiau džiaugčiausi, kad ji sugrižtų į namus. Man rašė, kad 8 spalio ji padavė skundą, tat vilčių ją išleisti iš šiaurės yra, nes atsakymai dabar rečiau ateina. Bet jei šiuo būdu neišeis – išeis kitu, nes, atrodo, čia jau dienos visų suskaičytos...

Pas mus jau žiemužė. Ilgai čia šiemet užsitęsė ruduo. Beveik ligi gruodžio mėn., bet dabar jau šąla. Tik sniego dar nedaug. Jei ir pasninga kiek, tai vėjai ir tą patį po patvorius išvaiko ir vėl žemelė pilkuoja. Gerai būtų, kad ligi Kalėdų daugiau pasnigtų. Be sniego kaip tat ir Kalėdų nuotaikos, rodos, nėra.

Girdėjau, kad Vytelis²⁵ man atsiųs iš namų Kalėdas. Ačiū, labai Jums ačiū. Bet tie visi siuntinukai man vis labiau kraunasi ant širdies. Iš Vytuko ir iš kitų laiškėlių aš jaučiu, kad ten užtenka ir savų rūpestėlių. Todėl labai visų prašau – jei bus kada namuose kokių sunkumų – padarykit pertraukėlę su dėžutėmis ramia sąžine. Juk čia, sakau, labai daug žmonių, kurie iš niekur jokios paramos negauna, o visgi pragyvena. Pagaliau juk čia visai nesvarbu, nei kuo rengiesi, nei ką valgai. O žinojimas, kad gal ten savuosius kartais skriaudi, labai gula čia ant sąžinės.

.....
25 Kazimieros brolis, žr. 6 išnašą.

Tat tiek turbūt. Dar kartą Jumi bučiuoju stipriai, stipriai kūčių vakare, Kalėdų ryte. Tebūna Jie ten Jums pilni ramybės ir skaidrios šviesios vilties!

Jūsų Kazite

P.S. Šiomet visiems giminėlėms išsiunčiau šventinius laiškus. Tikiuosi, kad gaus. K.

1955.I.1

Mielas Tėveliuk, mielas Brolužėli,

Su Naujaisiais 1955-aisiais Metais! Teatneša jie mums tai, ko taip labai mūsų širdužės trokšta ir ilgisi!..

Taigi jau ir po švenčių. Kūčias valgėme bendrai. Tam reikalui susidėjome po 3 rublius, po saują džiovintų obuoliukų ir, kas turėjo, po truputį spanguolių ir iš visų šitų gėrybių sutaisėme silkų su svogūnų ir pomidorų padažu, iškepėme iš manų kleckelių ir porą kepalų pyrago, išvirėm kompoto, kisieliaus, taip kad 44 dūšios lig valiai prisisotino – dar net ir pirmai dienai liko. Kai jau viskas buvo paruošta ir išdėstyta ant ilgo, ilgo stalo, tuomet apsilvilkome savo gražiausiomis suknytėmis, baltai pertiesėme loveles, prie to bruknienojais apipinto kryželio uždegėme porą žvakių ir, susirinkę prie jo, sukalbėjome kelis poterėlius, maldaudamos Aukščiausiojo laisvės ir namų. Rimtoje ir sukauptoje nuotaikoje sėdome prie stalo, laužėme kūčių plotkeles, atsiųstas iš įvairių mūsų Tėvynės kampelių, ir tarėme viena kitai tuos pačius linkėjimus, kurie čia mums visokiomis progomis tie patys – tai – laisvės ir namų! Tarp kleckelių ir kompoto buvo garsiai perskaityti atsiųsti mums bendri šventiniai sveikinimai tiek iš Tėvynės, tiek iš čia, iš bendro likimo draugų. 10 val. aš jau buvau savo kampelyje. Jis irgi šventiškai atrodė. Prieš tai buvau gerai jį išsidulkinusi: ant lentynėlės nuo knygų nuvilkau jau apiplyšinėjusius laikraštinis aplenkimus, lovelę baltai persivilkau ir ant viršaus baltai užsidengiau, šalia pasistačiau mažą eglutę, balta vata ją gražiai apšarmojau. Taigi, užlipusi nuo elektros ir savo draugių užsidengiau skara, užsidegiau ant eglutės vieną žvakutę ir išitraukiau gražiausius Namiškių laiškučius, jų šventinius sveikinimus, knygas su tokiais šiltais, šiltais užrašėliais. Ir rodos, susirinko aplink mane visi taip brangūs, taip mylimi mano Namiškiai ir tik tada, būdama kartu su jais, pajutau, kad tai tikrai kūčių vakaras, ir su ramia šypsena, su tvirtu tikėjimu, kad jau kitą metą būsiu ne čia, bet ten, – užmigau.

Per Kalėdas teko ir bendrai visoms paragauti šventinio pyragėlio, kompotuko, ir atskirai teko su savo artimiausiomis draugėmis pasivaišinti. Tačiau viskas tas kaip tat be didesnio įspūdžio praėjo. Dar pilčiau slenka šiandien Naujieji Metai. Visą dieną su viena drauge praskaičiau knygas ir į savo grinčutę sugrįžau tik 10 val. Per radio griežė linksma muzika. Ir taip ryškiai, ryškiai prieš akis iškilo tas puikus vakaras prieš 10 metų. Kiek daug tuomet buvo laimės, kiek daug džiaugsmo širdy!

Ir klausiu save – ar mokėsiu, ar galėsiu dar kada nors gyvenime taip džiaugtis iš širdies, taip būti laiminga – kaip tuomet...

Šiaip mano pasaulėly viskas gerai – ir nuotaikos geros, ir sveikatos geros, ir netrūksta tik Jūsų visų. Bet juk greit Jus pamatysiu. Tat Naujiems Metams linkiu Jums daug sveikatėlės ir dar trupučiuką kantrybės ir jėgų mūsų palaukti.

Bučiuoju – Jūsų Kazitė

P.S. Čia įdedu nuo mūsų bendro stalo kūčių plotkelės.

[Į voką įdėta baltame popieriuje suvyniota kalėdaičio puselė.]

1955.II.24

Mylimi mano Namiškiai²⁶,

Ir vėl šiandakt Jus sapnavau. Rodos, grįžau namo irėjau jau iš stoties. Ir taip skubėjau, taip skubėjau namo. Praėjau nesustodama net pro Aušros Vartus. Štai jau Didžioji, jau matau ir mūsų namus, jau Arūnėlis su Giedrute²⁷ bėga manęs pasitikti, jau ir Judu matau... Ir taip dreba, dreba širdis, kad tik tai nebūtų sapnas. Bet, rodos, ne: aš juk taip aiškiai, aiškiai matau tą gana judrią mūsų gatvę, matau, ir kaip eina pro mane žmonės, jų tarpe išskiriu net ir pažįstamųjų veidus; aš apžiūriu save pačią, čiupinėju tą savo žieminį paltą, kuriuo, rodos, aš apsivilkusi... Ne, ne – tai ne sapnas...

Bet ir ši kartą buvo sapnas... Ir vėl išbudau savo antro aukšto lovelėje. Jau buvo 10 val. ryto. Greitai atsikėliau, susitvarkiau ir sėdau pasveikinimų paišyti. Tačiau visą laiką prieš akis vis šios nakties sapnas ir jo nuotaika – ta išgyventa laimė grįžtant į savo namus, tie mylimi, išsiilgę savųjų veidai...

Ir kada gi ši laimė iš tikrųjų ateis? Šiomet kaip tat ypatingai stipriai pradėdu pasiilgti savųjų. Būva kartais tokių minučių, taip širdį plėšo ilgesys, jog, rodos, jei nereiktų varžytis aplinkinių, kristum ant žemės ir raudotum, raudotum... Bet, žinoma, – tai jau nuotaikos. Jos ateina ir vėl praeina. Ir vėl save ramini, ieškai viskam paaškinimų, pateisinių, ir vėl kuriam laikui širdis aptilsta. Galvoji, kad tai, kas dabar išgyvenama, tai nauja gal tik man pačiai, bet anaipatol – ne žmonijai. Juk kai tik iš amžių gelmių ji pradėjo savo kelią į šviesą, į mokslą, į kultūrą – nuo to laiko ją visur lydėjo tie patys skaudūs atskirimai, netekimai. Ir kieno rankomis jie buvo padaryti? – Jos pačios... Taip, ir žudė, ir žudo, ir žudys, ir neapkęš žmogus žmogaus turbūt tol, kol tik jis pats šioje žemėje gyvens, ir vis vardan tos tiesos, to gerbūvio, ramybės, po kuriais dažniausiai slypi tik daugiau ar mažiau sąmoningas egoizmo

26 Laiškas dėdienei Olgai ir jos šeimai.

27 Arūnas Garmus (1944), Giedrė Garmutė (1939) – Kazimieros pusbrolis ir pusseserė, Olgos ir Povilo vaikai.

jausmas, savisaugos instinktas... Taip, nyki ta žmogiškoji dalia. Ypač tiems, kuriems daugiau tenka patirti jos karčiųjų pusių. Tai matote – ir ko čia neprimislini, ir ko neprisvajoji. Net ir surašyti viskas būtų sunku. Bet ir kam rašyti? Daug, rodos, kas jau rašė apie tai. Ir dar kokie šios žemės išminčiai! O ar sustojo dėl jų šauksmo gyvenimas bent vienai minutei? Ar susimąstė jis dėl šito, ar bandė pasukti kita vaga? Taip, visgi kančios, skausmo balsas šioje žemėje – tai tyruose šaukiančiojo balsas...

Bet jaučiu, kad mano laiškutis jau iš pat pradžių krypsta į liūdnąją pusę. O iš tikrųjų mano padangėje šiuo tarpu gana skaidru. Juk visą laiką būvu namuose ir tvarkausi, kaip man patinka. Rytais miegu ligi 9–10 val. Paskui keliu, tvarkausi, valgau pusryčius ir pradedu darbą – skaitymą. Šiuo metu čia susiradau vieną labai puikų rimtą Gerceno dalyką²⁸, tat pamažu, su apmąstymais, ištraukomis skaitau jį ligi 5 val. Tuo metu grįžta iš darbo mano draugžės, prasideda triukšmas, kalbos ir susikaupti jau būva sunkiau. Dėl to padarau pertrauką: einu valgyklon pietų, sau tokį šalkutį pamezgu. Nuo 7 ligi 9 laiką dažniausiai praleidžiu kitoje grinčutėje, pas vieną savo draugę. Čia irgi dažniausiai ką nors skaitome, tik balsu. Grįžusi ligi 12 val. skaitau su žodynu savo prancūziškas knygas, įsidėmėdama apmirštus ar nežinomus išsireiškimus. O paskui jau, savo lovelėj, kol užmiegu – įvairios rūšies „sąžinės sąskaitos“, „viešnagės“ namuose, svajonės ir – sapnai. Tat tokiais ir panašiais darbais užpildytos slenka dabar mano dienos šiaurėje. Po ištiso pereitų metų darbo man dabar tikros atostogos, šventė. Jaučiu, kad pailsėjau ne tik kūnu, bet ir dvasia jau pradedu atsigauti. Pernykštės nuotaikos ir mintys kas kartą jau vis rečiau ir rečiau beužaina.

Širdyje tamsiai apsiniaukia tik pagalvojus apie Namus, apie Namiškių visus rūpesčius ir vargus. Žinau, kad ir Jūsų pastogėje daug ko sunkaus yra. Ir gal ypatingai. Ir prie viso to ir aš dar viena našta krentu. Aš visuomet prašiau ir prašau – jeigu namuose tik kada nors sunkiau, jei reikalų atsiranda daugiau – padarykite pertrauką su dėžutėmis. Dabar čia bado jau nėra. Ir tie siuntinukai jau ne gyvybinis klausimas, bet tik buities pagerinimas, o kartais – net ir liuksusas. Be to, dabar, kai būvu namuose, kaip tat ir mažiau valgosi, o ir tą patį valdišką galima geriau sunaudoti: tai košę pečiukyje pakepini, tai žuvį su svogūnais pasitaisai – ir visai kitą skonį įgyja.

Šiandien gavau netikėtai Agočiukos²⁹ siuntinuką. Antasikė³⁰ rašo, kad taip pat išsiųs. Tat taip labai norėčiau, kad toje vietoje kovo mėn. Jūs nuo šito vargo pailsėtumėte, kokią nors savą spragą toje vietoje užpildytumėte. Tikėkit, miela mano Dėdieniuke, – tuo man padarysite dar didesnę džiaugsmą, kaip siuntinuku.

.....
28 Kalbama apie keturių tomų Aleksandro Gerceno veikalą „Praeitis ir godos“ (*Былое и думы*).

29 Agota Garmutė-Krikščiūnienė (1917–2005) – Kazimieros teta, motinos sesuo, gyvenusi Ašmintos kaime Prienų rajone.

30 Antanina Garmutė-Giniūnienė (1913–1982) – Kazimieros teta, motinos sesuo, likusi gyventi gimtinėje – Būčkkiemio kaime Prienų rajone.

Mane tik labai slegia tai, kad negaunu Jūsų laiškų. Juk jie man visuomet atnešdavo tiek daug meilės, tiek daug stiprinančios šilimos. Ir giliai skaudu, kad tie namų ginčai tokiu būdu turi paliesti ir šiaurę... Kiekvieną vakarą aš vis prašau Aukščiausiojo taikos ir ramybės savo Namiškiams – aš jau tikiu, kad šiuos reikalus tik jis čia gali sutvarkyti...

Tat ir visa šiuo tarpu iš manosios padangės. Jei galėsite – parašykite man. Nesvarbu, kad laiškėlis ir liūdnas bus. Paverksiu ir aš kartu. Juk ir to kartais norisi. Kartais lengviau būva ašaros kaip tylą... Bučiuoju visus stipriai, stipriai.

– Jūsų K.

P.S. Dėdieniuke miela, būkit gerutė, parašykite kokią nors datą, su kuria galėčiau ir Arūnėlį pasveikinti. Aš jau dabar gerai nebeprisimenu, o jo nuskriausti taip nenorėčiau... Gerai? Lauksiu.

K.

Janinos telegrama
1956.05.13
34.1

АВИА ТЕЛЕГРАММА

ПРИЕМ: 13 го 10-17 м. Бл. № 510 Прием: 9 Служб. отметки: 12/0 17-2-25	ПЕРЕДАЧА: 0113538 Адрес: <i>ул. Бруцево оп. об. МК 233-019</i> <i>Доброситике</i> <i>Казимирю</i>
Прием: <i>9</i> Передача: <i>9/35-06</i>	Адрес: <i>ул. Бруцево оп. об. МК 233-019</i> <i>Доброситике</i> <i>Казимирю</i>
<i>Всё дома</i> <i>Линия</i>	

Гип. 7 УКУЛ з. 315

Telegrama, kurią Janina Marijona Kairiūkštytė pasiuntė seseriai Kazimierai į lagerį 1956 m. gegužės 13 d. pranešdama: „Važiuoju namo. Janina.“

Parengė Giedrė Šmitienė